

BY- OG REGIONFORSKNINGSINSTITUTTET NIBR

Arealplanlegging og samferdselsutvikling i Stavangerregionen

Mobilitetskonferansen 21.3.2019

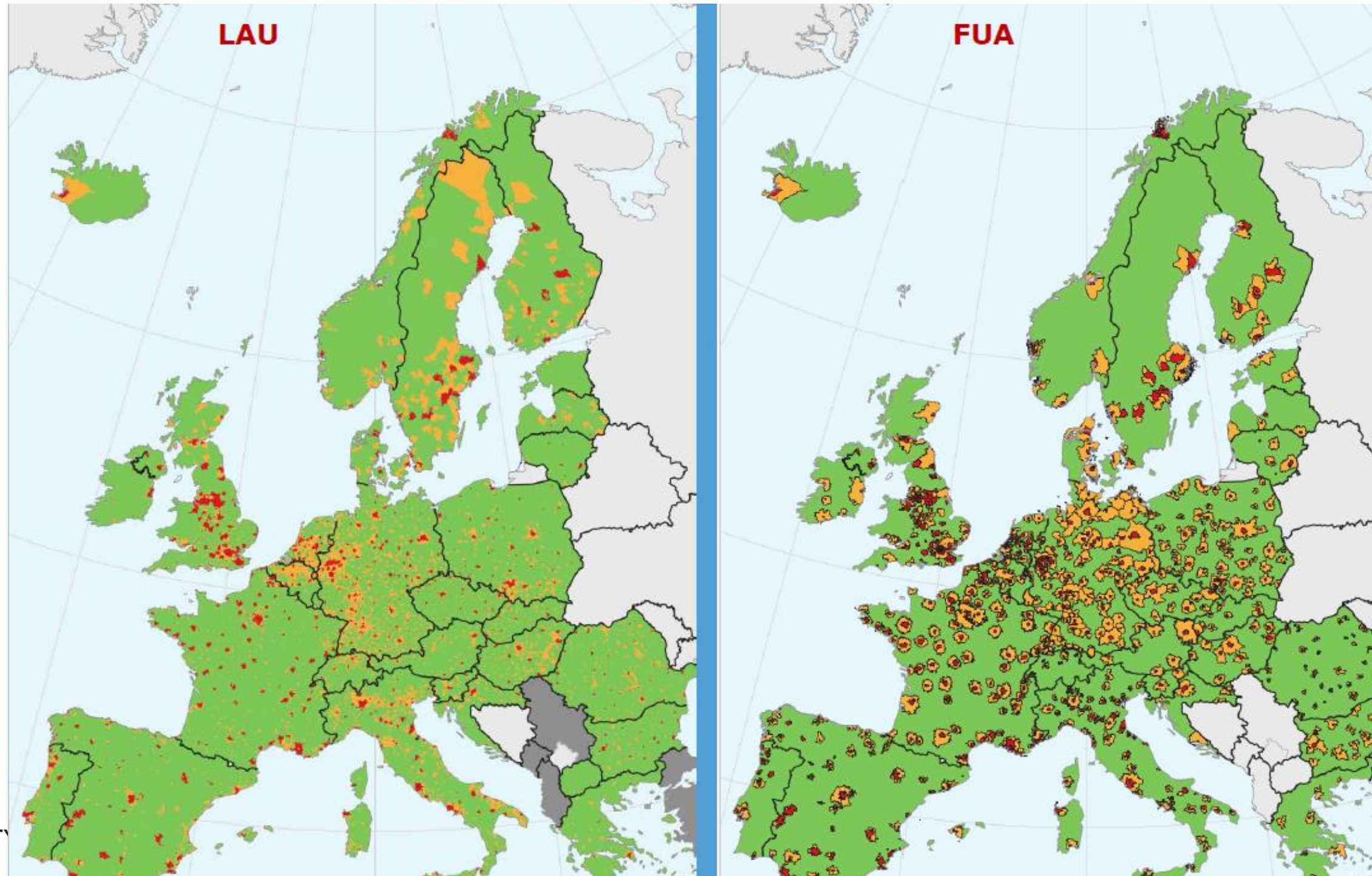
Gro Sandkjær Hanssen, NIBR-OsloMet/ NMBU

Hvorfor se storbyregioner under ett?

Storbyområdene: byvekst gjør at byen *de jure* i mindre grad sammenfaller med byen *de facto*

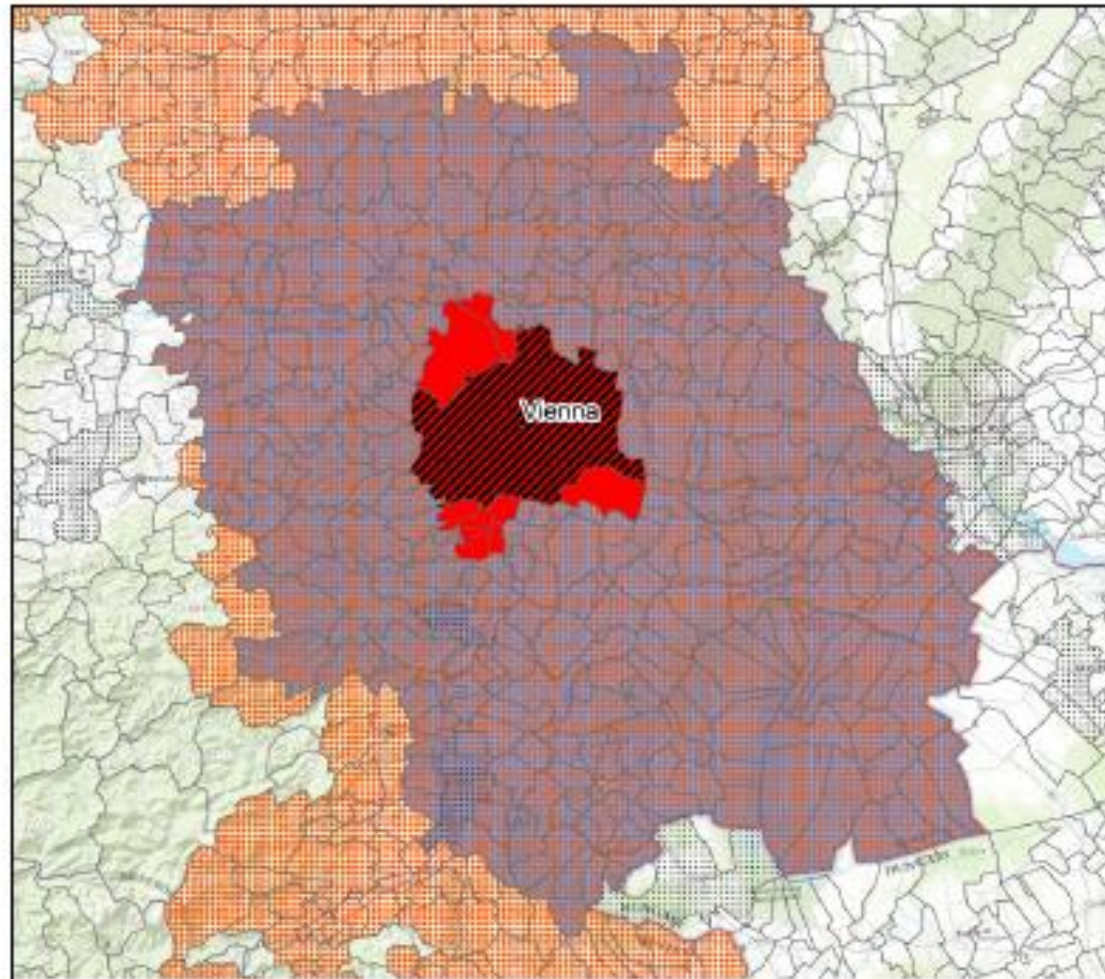

Wien

Map 1.1 Relation between FUAs, MUAs and the Metropolitan Development Area of Vienna

A) MUA and core municipality B) MUA, core municipality & FUA C) MDA and core municipality

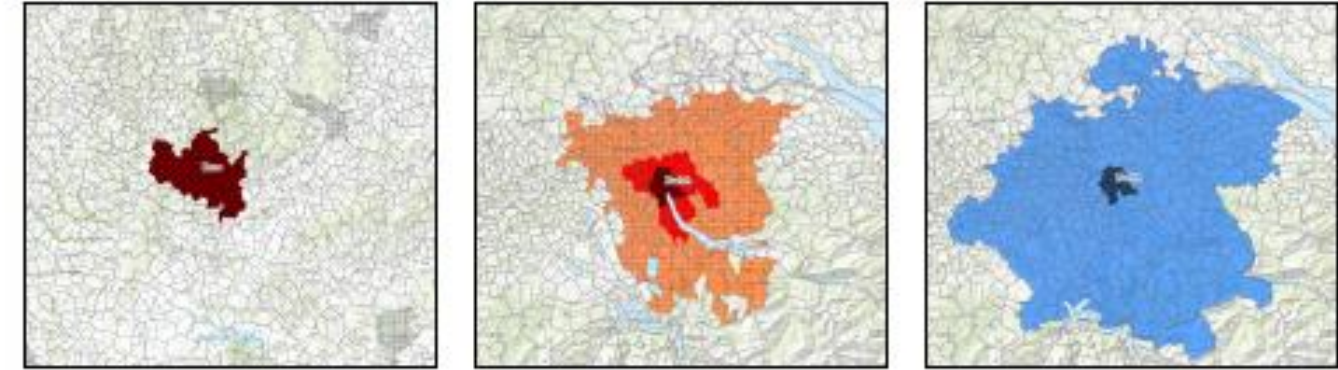
Legend

- Municipality (LAU2)
- Core city municipality
- MUA of the core city (ESPON2013 Database)
- Other MUA (ESPON2013 Database)
- FUA of the core city (ESPON2013 Database)
- Metropolitan Development Area (MDA)
- MDA overlapping with FUA

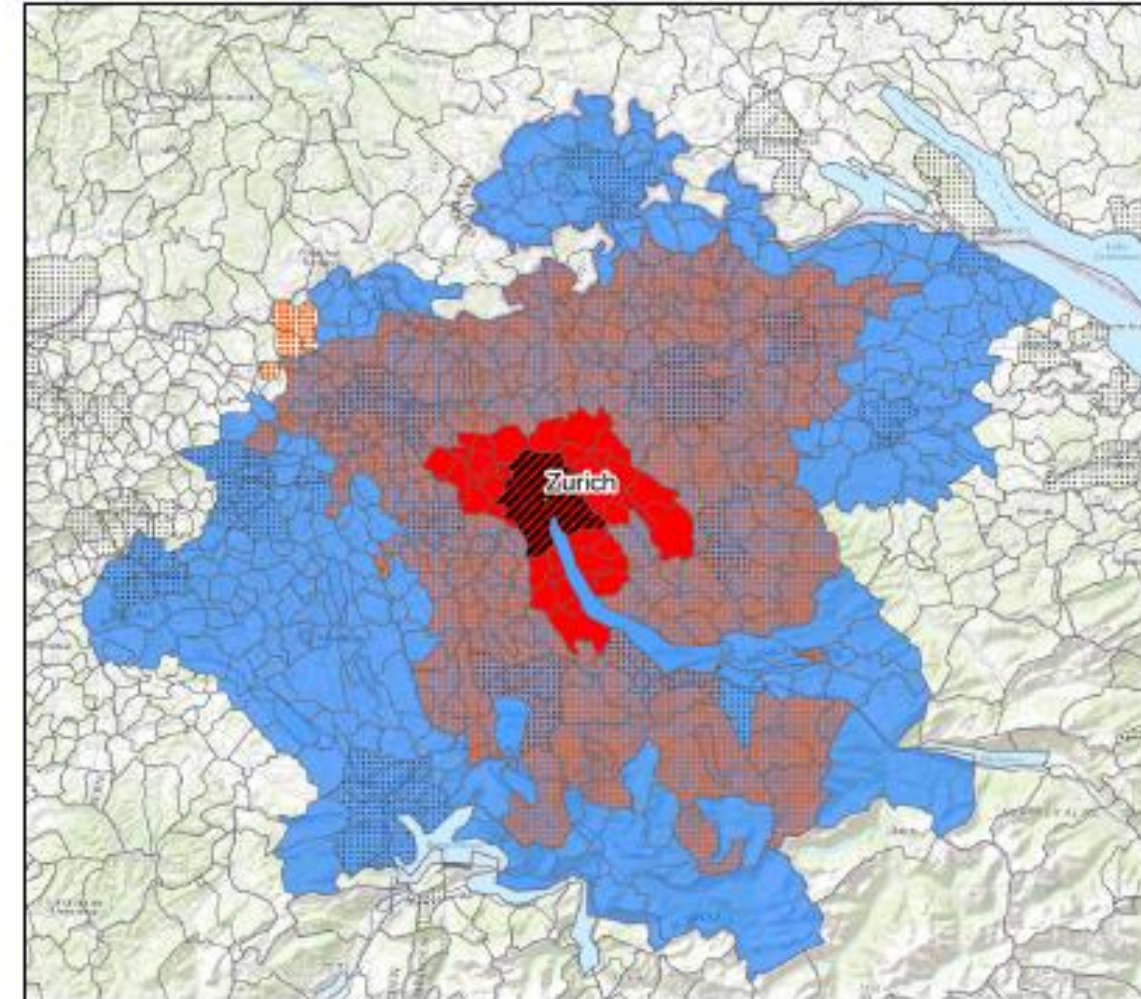
0 5 10 20 Kilometers

Zurich

Map 2.1: Relation between FUAs, MUAs and the Metropolitan Development Area of Zurich

A) MUA and core municipality B) MUA, core municipality & FUA C) MDA and core municipality

Legend

- Municipality (LAU2)
- Core city municipality
- MUA of the core city (ESPON2013 Database)
- Other MUA (ESPON2013 Database)
- FUA of the core city (ESPON2013 Database)
- Metropolitan Development Area (MDA)
- MDA overlapping with FUA

0 5 10 20 Kilometers

C

S

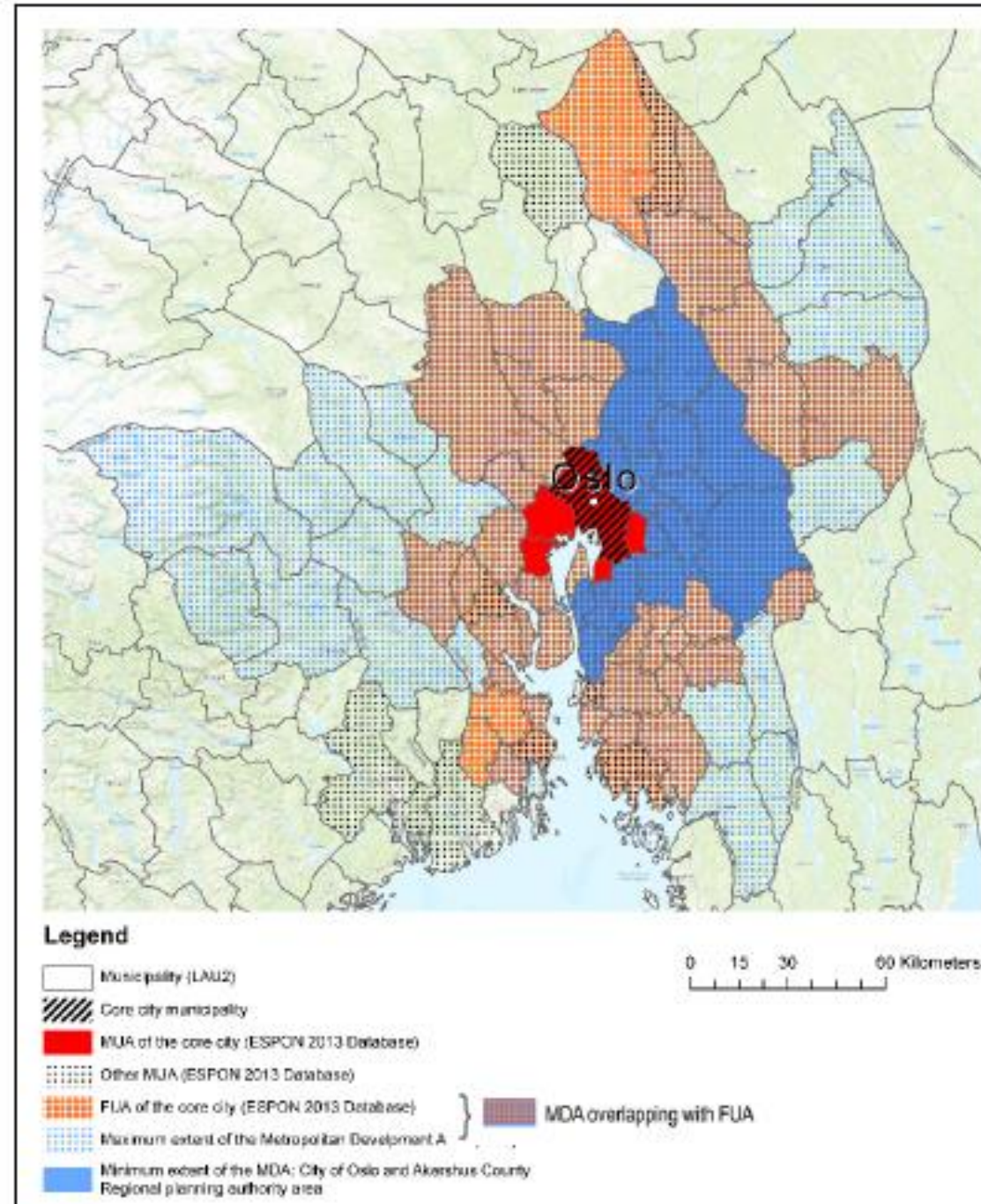
Map 6.1: Relation between FUAs, MUAs and the Metropolitan Development Area of Oslo

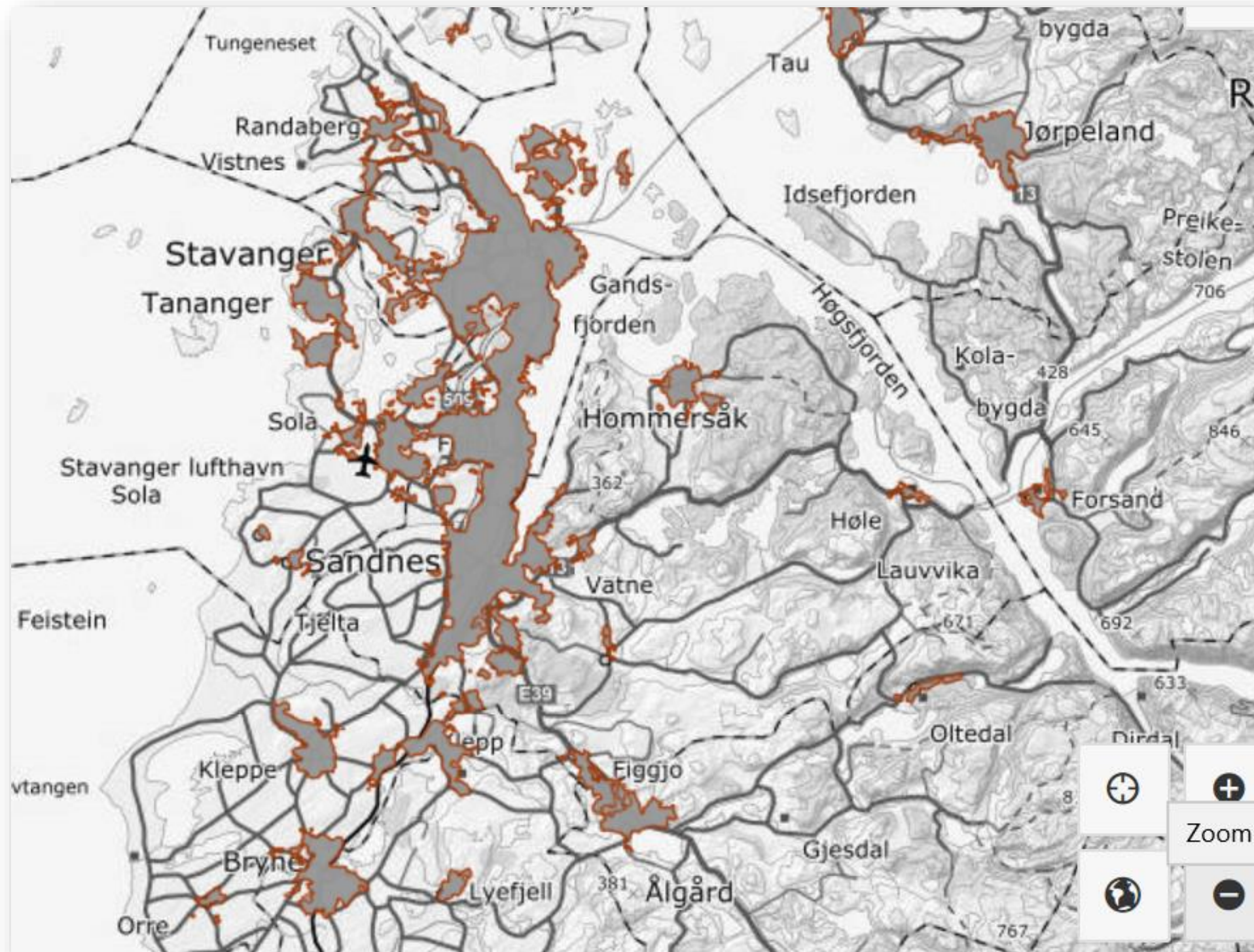

A) MUA and core municipality

B) MUA, core municipality & FUA

C) MDA and core municipality

Om klimaavtalene skal nås – må byområdet utfordringer håndteres

Regjeringen.no

Tema ▼ Dokument ▼ Aktuelt ▼ Departement ▼

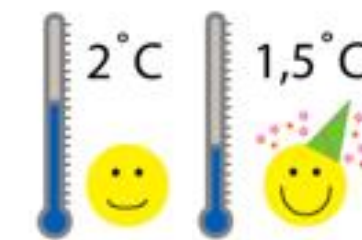
Du er her: [regjeringen.no](#) • Tema • Klima og miljø • Klima • Klimaforliket

Klimaforliket

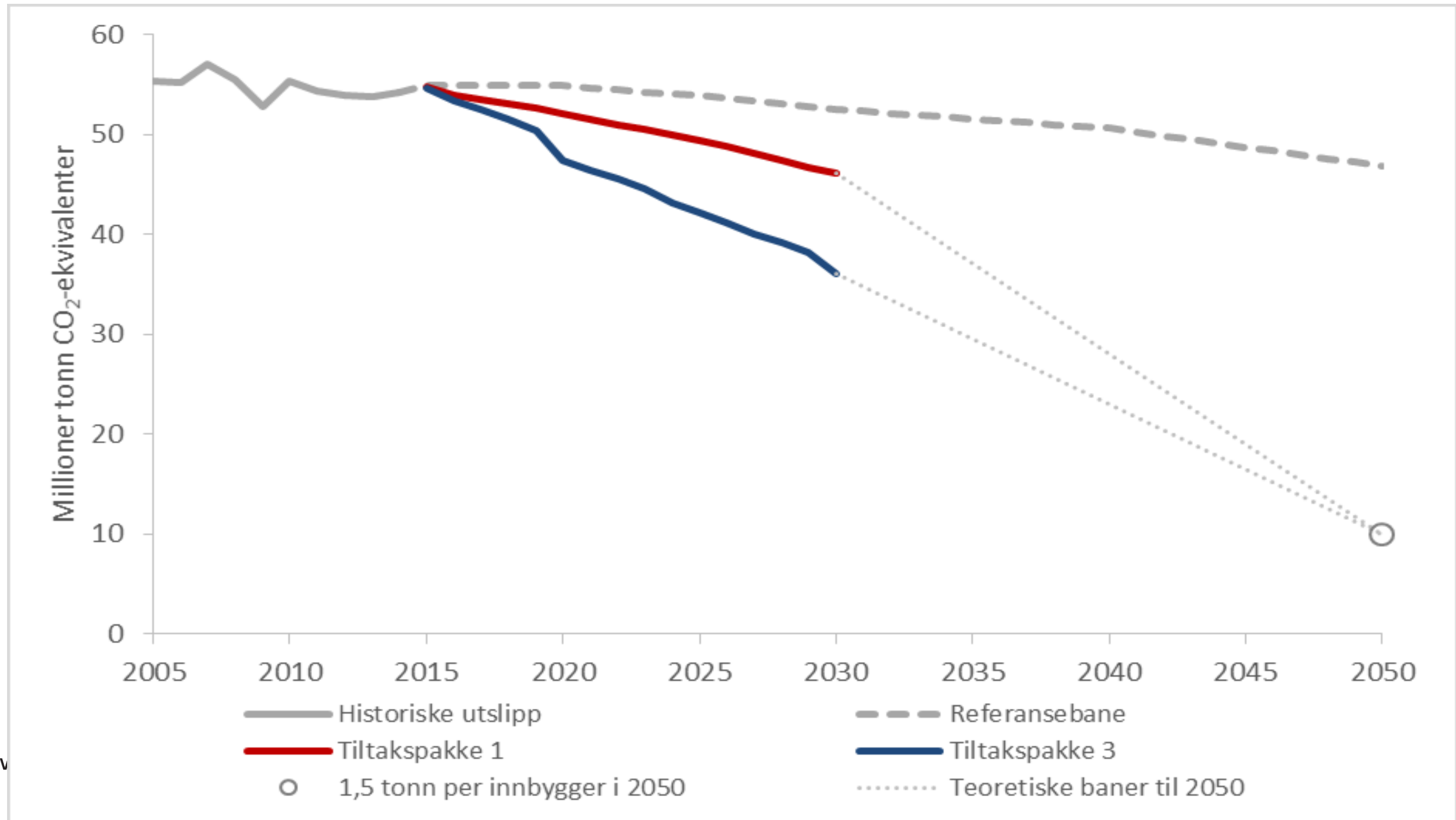
Artikkel | Sist oppdatert: 28.11.2014

Norske politikere har gjennom klimaforliket i Stortinget vedtatt mål for klimapolitikken og tiltak for hvordan vi skal nå målene.

Norges klimapolitikk er basert på forlik inngått i Stortinget i 2008 og 2012 mellom alle de politiske partiene med unntak av Fremskrittspartiet. Forlikene er et resultat av at det er bred politisk enighet om at Norge skal ta et ansvar for reduksjon i klimagassutslipp gjennom en aktiv nasjonal politikk. Avtalen inneholder mål for utslippsreduksjoner i 2020, herunder ambisjoner for nasjonale utslippsreduksjoner og et langsiktig mål om å omstille Norge til et lavutslippssamfunn.

Om klimaavtalene skal nås – må byområdet utfordringer håndteres

Gjennom ambisiøse politiske mål om klimavennlig, kompakt by- og tettstedsutvikling – for å hindre byspredning

Parisavtalen

Klimaforliket i Stortinget

Klimalov 1.1.2018

NTPs nullvekstmål

Regional plan

Byvekstavtaler

Kollektivsatsing

Sykkel- gangesatsing

Utfordringer ved Nord-Jærens utvikling

1. Byspredning i stort omfang

- Arbeidsplassvekst og lokaliseringen av nye næringsbygg i områder uten god kollektivbetjening
- Forus –Lura, Risvika
- Stavanger og Sandnes har ikke styrket seg i tråd med målsettinger om senterstruktur og handel

Utfordringer ved Nord-Jærens utvikling

2. Bilbasert mobilitet

- Manglende regional samordnet parkeringspolitikk
- Om Forus-Lura og Risvika øker sin senterstatus – kan det bidra til tunge strukturelle endringer i regionens transportmønster (kollektivtrafikkens konkurranse med bil svekkes)
- Kollektivandel er lavere, sammenliknet med mange andre storbyområder
- Behov for utvikling av dagens kollektivtilbud

Utfordringer ved Nord-Jærens utvikling

3. Spredt boligbygging

- Feil rekkefølge: Kollektivsatsing kommer etter boligutvikling
- Liberalt planregime

Utfordringer ved Nord-Jærens utvikling

4. Vanskelig å redusere klimagassutslipp

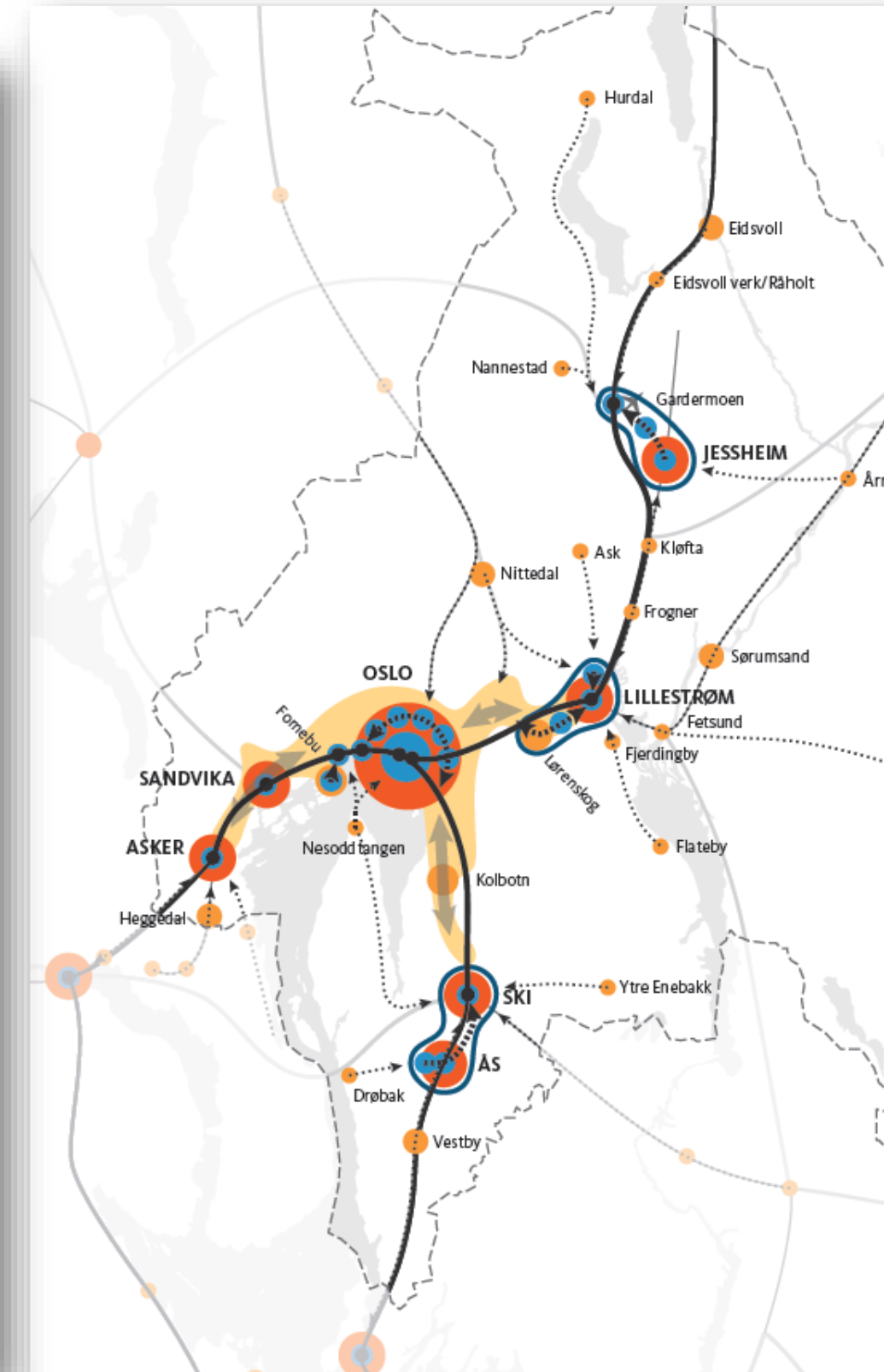
- Miljødirektoratet: Reduksjon fra 2009 - 2017:
 - Trondheim – 21%
 - Oslo – 28%
 - Bærum – 36%
 - Sarpsborg – 38%
 - Asker – 39%
 - Kristiansund – 41%
- **Nord-Jæren**
 - **Stavanger – 6%**
 - **Sandnes + 5%**

Behov for et paradigmeskifte i arealutviklingen – fra spredt utbygging til kompakt utbygging ved kollektivknutepunkt

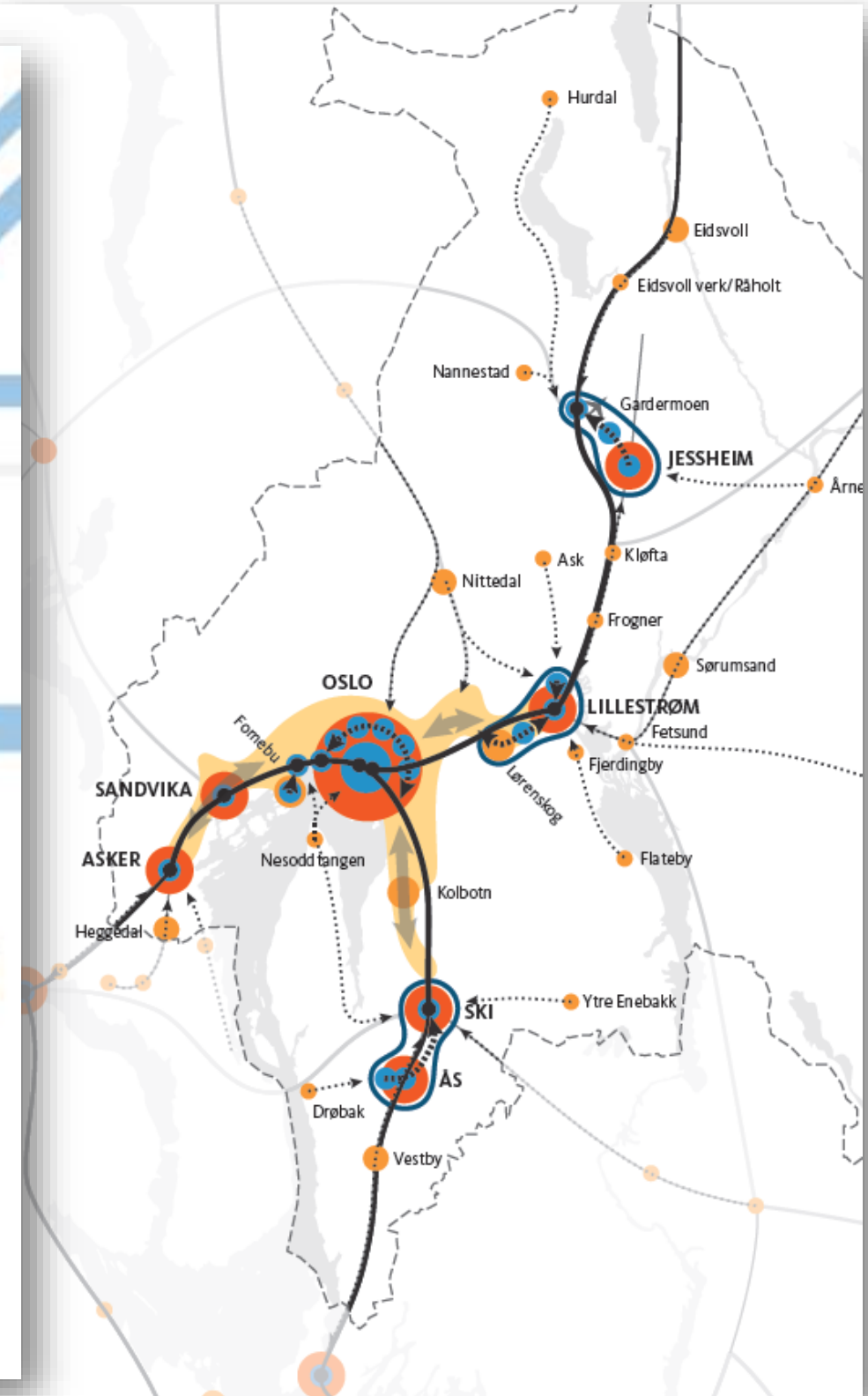
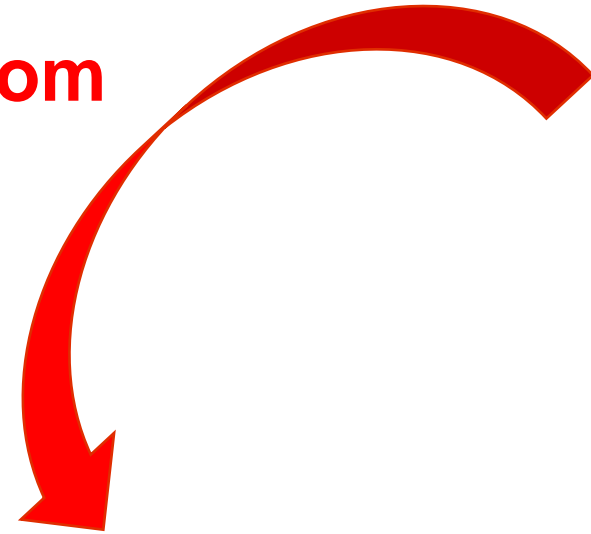
Regionale planer etter PBL (2008) er det viktigste verktøyet for å ta tak i byområdet utfordringer

- Byspredning i omegnskommunene rammer ofte kjernebyene
- For kjernebyene er regional plan viktige redskap for å koordinere omegnskommunenes utvikling med egen utvikling.
- Er den regionale planen «modernisert» til å levere på nullvekstmålet?
- Stavanger er nå nesten like offensiv i sine klimamål som Oslo og Bergen? Hva med de andre?
- Prioritere mellom tettsteder – hvilke skal vokse, hvilke skal ikke?

Regionale planer etter PBL (2008) er det viktigste verktøyet for å ta tak i byområdetets utfordringer

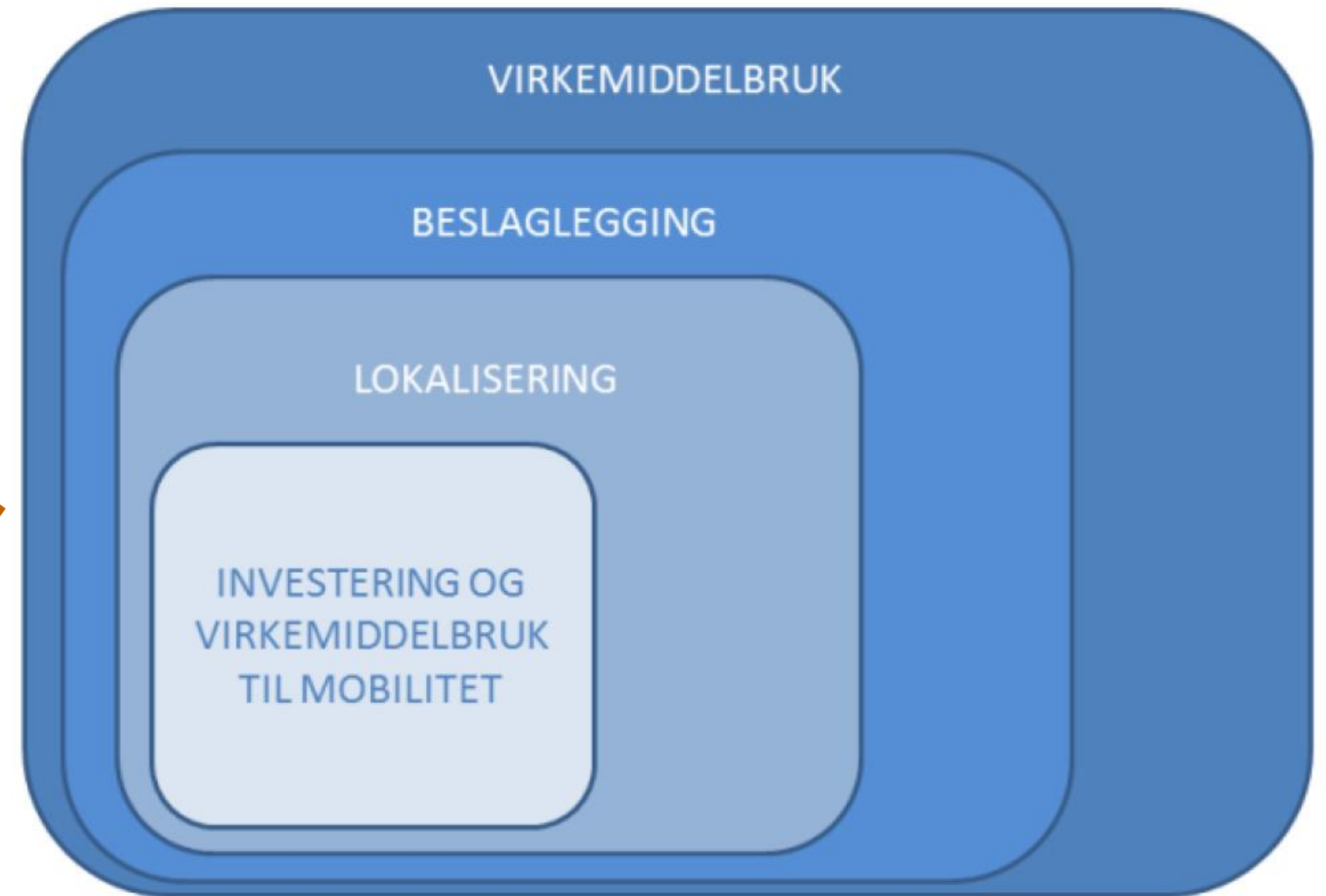
Byvekstavtaler som gjennomføringsinstrument

OSLOMET

Regionale planer etter PBL (2008) er det viktigste verktøyet – fordi de bidrar til å samordne oppover og forplikte statlige aktører

Statens

Om avtaler skal fungere som gjennomføringsinstrument for regional plan – så må avtalene forplikte statlige aktører vel så mye som kommune og fylkeskommuner - Oppfordre fk og kommunene til å bruke forhandlingene til å avkreve av staten å være konsekvent (lokalisering)

Men også kommunenes politikk må følge opp en helhetlig regional areal- og transportretning!

OSLOMET

REGIONAL PLAN m/
Retningslinjer
Planbestemmelser

KOMMUNEPLANENS
SAMFUNNS- OG
AREALDEL:
Oversettes inn i
lokal kontekst

- Nullvekst som mål
- Kompakt, fortetningsgrense
- 80/20, 90/10
- Grense mot landbruk
- Ta ut gule områder som strider mot knutepunktutvikling

Evalueringen av pbl (20089)
foreslår å innføre arealregnskap i
KOSTRA:

- Registrering av arealtap av natur, jord, fritidsområder må registreres – og kommunene måles på dette.
- Registrering av klimaavtrykket av klimaabsorberingen
- Registrering av klimautslippene som genereres
- Må se totaliteten av kostnader av å ta en billig tomt!

Hva med å si:

- Nå lar vi være å bygge på jomfruelig mark
- Nå velger vi å bygge ut andre boligtyper enn eneboliger

Den klimavennlige, kompakte byen og tettstedet må også være menneskevennlig!

Sosialt bærekraftige byer og lokalsamfunn (pbl 2008)

Folkehelsefremmende (folkehelseloven 2011):

- Hverdagsaktiverende omgivelser, både fysisk og sosialt
- Utjevne forskjeller i helse
- Tjenesteutvikling

Kompakt byutvikling

- *Redusere arealbruk*
- *Redusert energibruk i bygg, kostnadsbesparende*

Fortetting innenfor tettsteds-
grense

- *Bevaring av skog og mark*
- *Ivareta hensyn til jordbruk, rekreasjon, naturmangfold*

Klar grense mot omland

Funksjons-
blanding:
handel, bo,
service,
kultur

Knutepunkts-
utvikling,
kollektiv,
sykkel og
gange

- *Mangfoldig, levende by*
- *Mer inkluderende by*
- *10minuttersbyen (kortreist hverdag)*

- Grunnlag for kollektivtransport*
- *Redusert energibruk og utslipp (Co2, NOX)*
 - *Redusert tidsbruk*

Barrierer for å få mer klimavennlig og menneskevennlig by- og stedsutvikling

1. MANGLENDE REGIONALT PERSPEKTIV

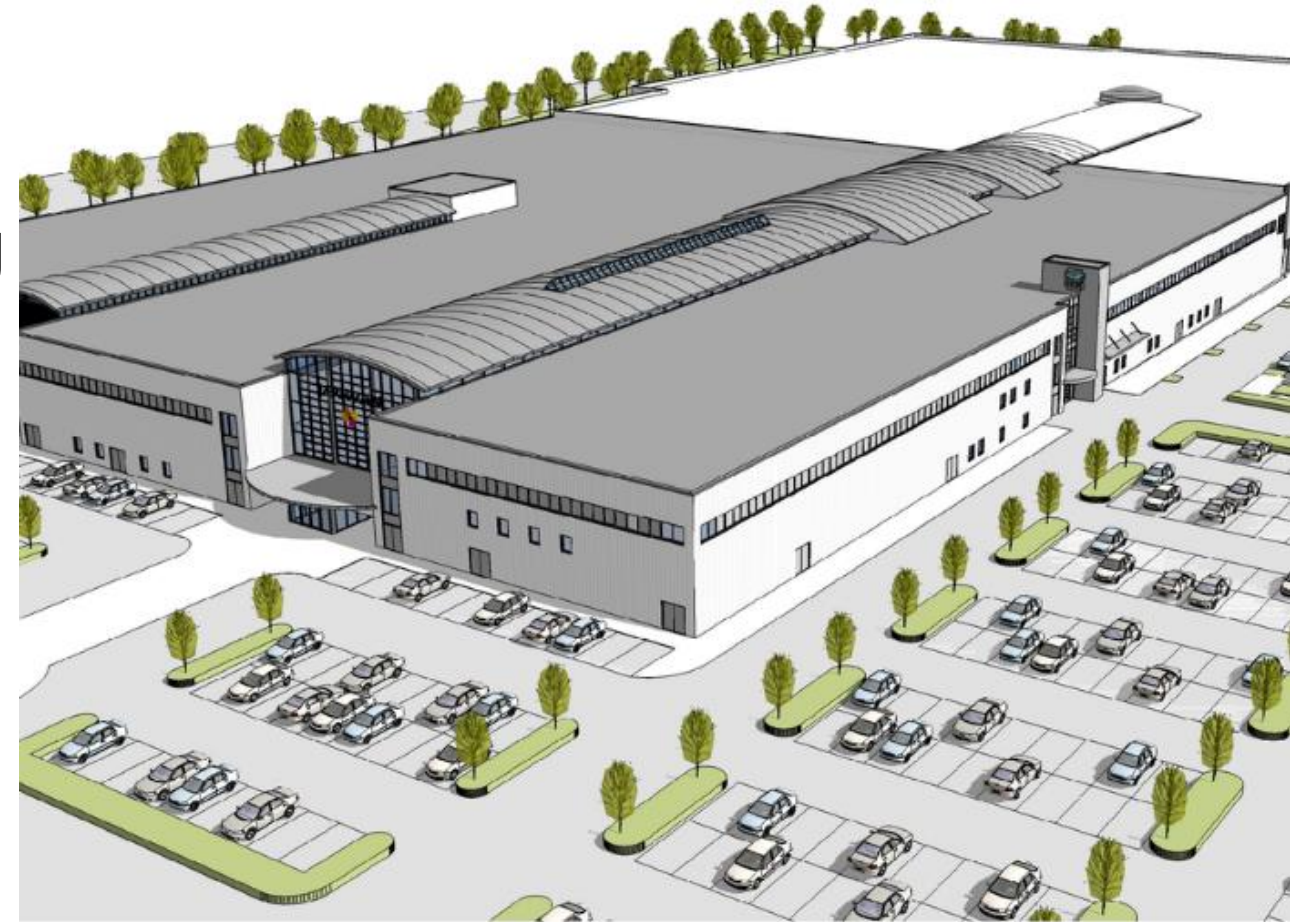
- At kommunene ikke ser seg selv i en regional kontekst – at de er vevd inn i hverandre
- Skal kommuner svare ut internasjonale og nasjonale forpliktelser må byregioner sees i sammenheng
- Da kan ikke enkeltkommuner være seg selv nok

Barrierer for å få mer klimavennlig og menneskevennlig by- og stedsutvikling

2. MANGLENDE VILJE OG EVNE I KOMMUNENE

- Moderniseringsbehov i kommunalt planverk
- Manglende helhetlig områdetenkning i kommunenes planlegging
- Underminering av sentrumsområder – gjennom utvidelse/etablering av kjøpesenter
- Manglende vilje til å styre offentlig og private arbeidsplasslokalisering
- Manglende evne hos kommunen til å koordinere seg internt
- Manglende evne hos kommune å se arealplanlegging og tjenesteutvikling i sammenheng (eldreomsorg, skole, folkehelse, levekår)

Barrierer for å få mer klimavennlig og menneskevennlig by- og stedsutvikling

3. STATLIGE AKTØRER UNDERMINERER

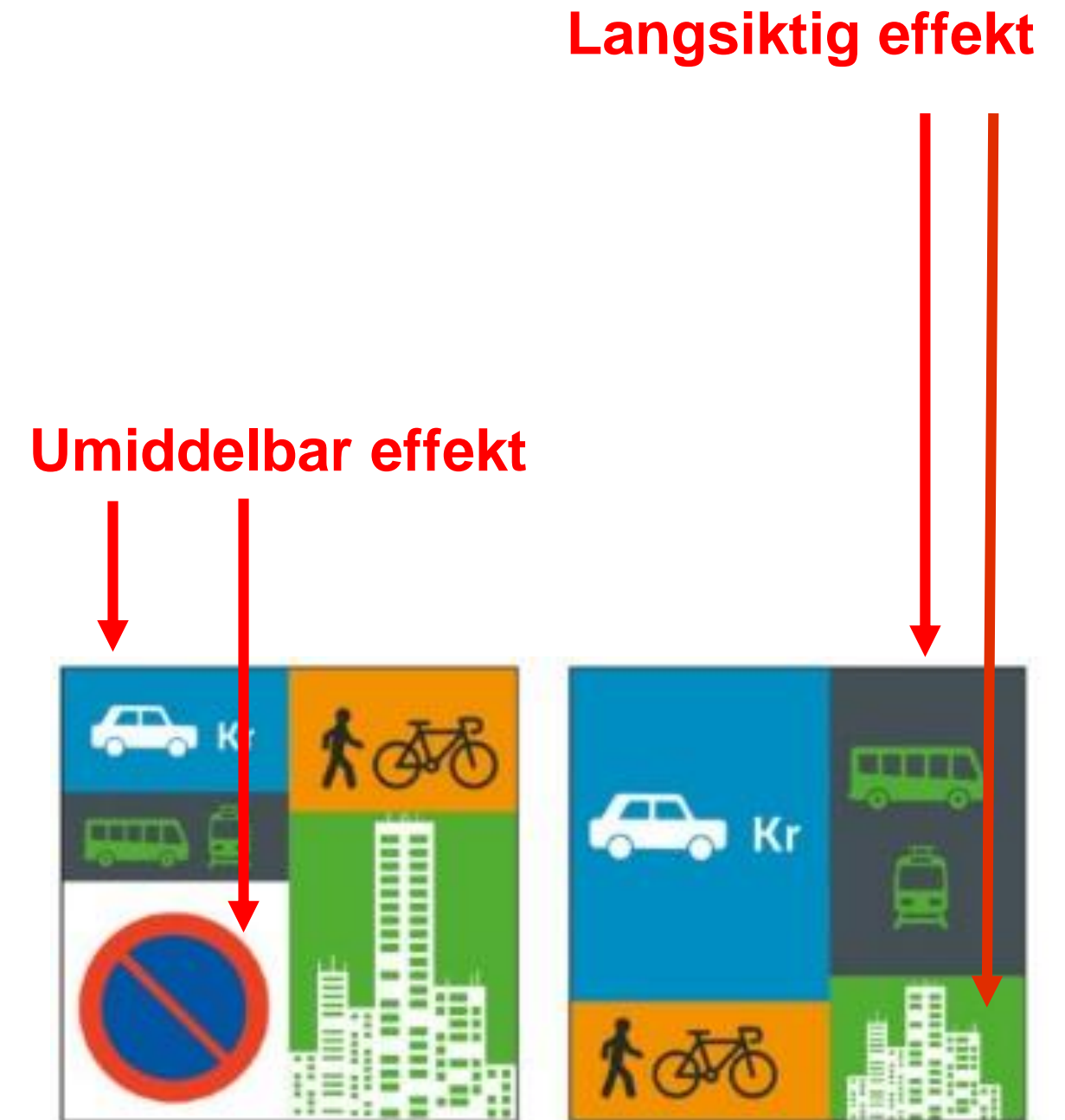
- Statens mange hoder følger ikke selv opp kollektivknutepunkttenkningen
- Lokalisering av statlig virksomhet som politi, sykehus, skatteetat etc.
- Flytting av sykehus til Våland: skaper mer biltrafikk, færre bosatte i gangavstand fra sykehus
- Uheldig symboleffekt

Barrierer for å få mer klimavennlig og menneskevennlig by- og stedsutvikling

4. MANGLENDE OPPMERKSOMHET RUNDT FORDELINGEN AV GODER OG BYRDER VED KLIMAOMSTILLING

- Pakkepolitikk er nødvendig for å nå nullvekstmålet
- MEN manglende nasjonal oppmerksomhet rundt fordelingen av byrder ved klimatiltakene!

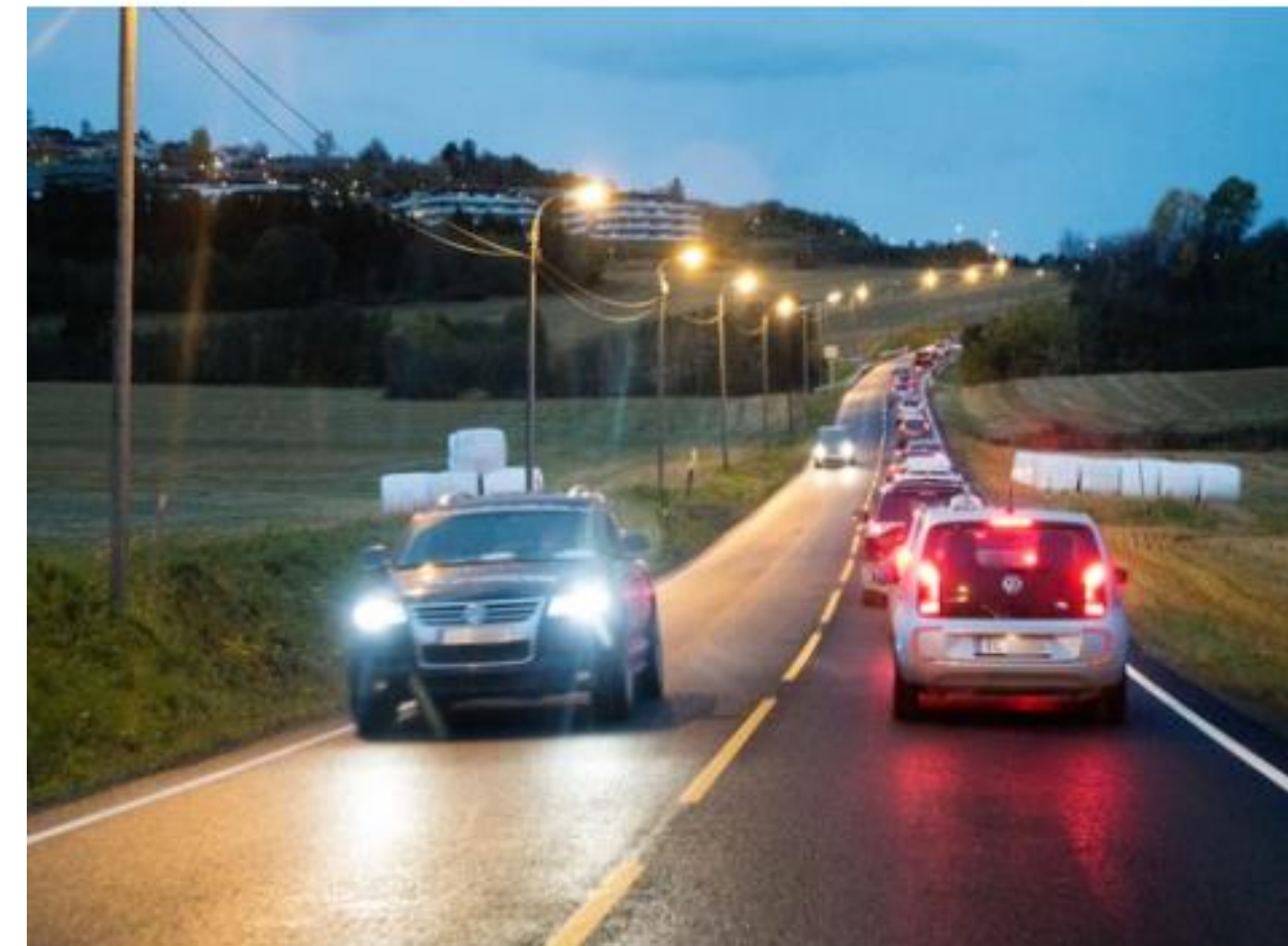
Barrierer for å få mer klimavennlig og menneskevennlig by- og stedsutvikling

4. MANGLENDE OPPMERKSOMHET RUNDT FORDELINGEN AV GODER OG BYRDER VED KLIMAOMSTILLING

- Hva er pakkepolitikkenes sosiale profil: hvem treffer tiltakene hardest? Hvordan kompensere?
- Hvordan sikre en sosial omfordeling – når fortetting ofte øker eiendoms- og boligprisene?
- Både miljømessig og sosial bærekraft må sikres – for å få et **sosialt rettferdig grønt skifte**

Or opprør mot regjeringen ullvekst i biltrafikken

ner «på landet» frykter full utbyggingsstopp og null
utvikling med regjeringens nye byvekstavtale. – Staten tvinger
byer, mener Radøy-ordfører Jon Askeland (Sp).

SENTRALISERINGSPROSJEKT: – Med dette blir kommunalt selvstyre satt til side, og så e
ordan en skal utvikle landet. Og det skal kun skje ved at folk bor klumpet sammen i byer o
erer jeg ikke, raser Radøy-ordfører Jon Askeland (Sp).

Regjeringen.no

Tema v Dokument v Aktuelt v Departement v

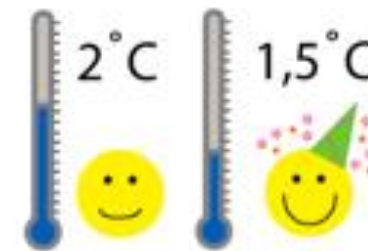
Du er her: regjeringen.no • Tema • Klima og miljø • Klima • Klimaforliket

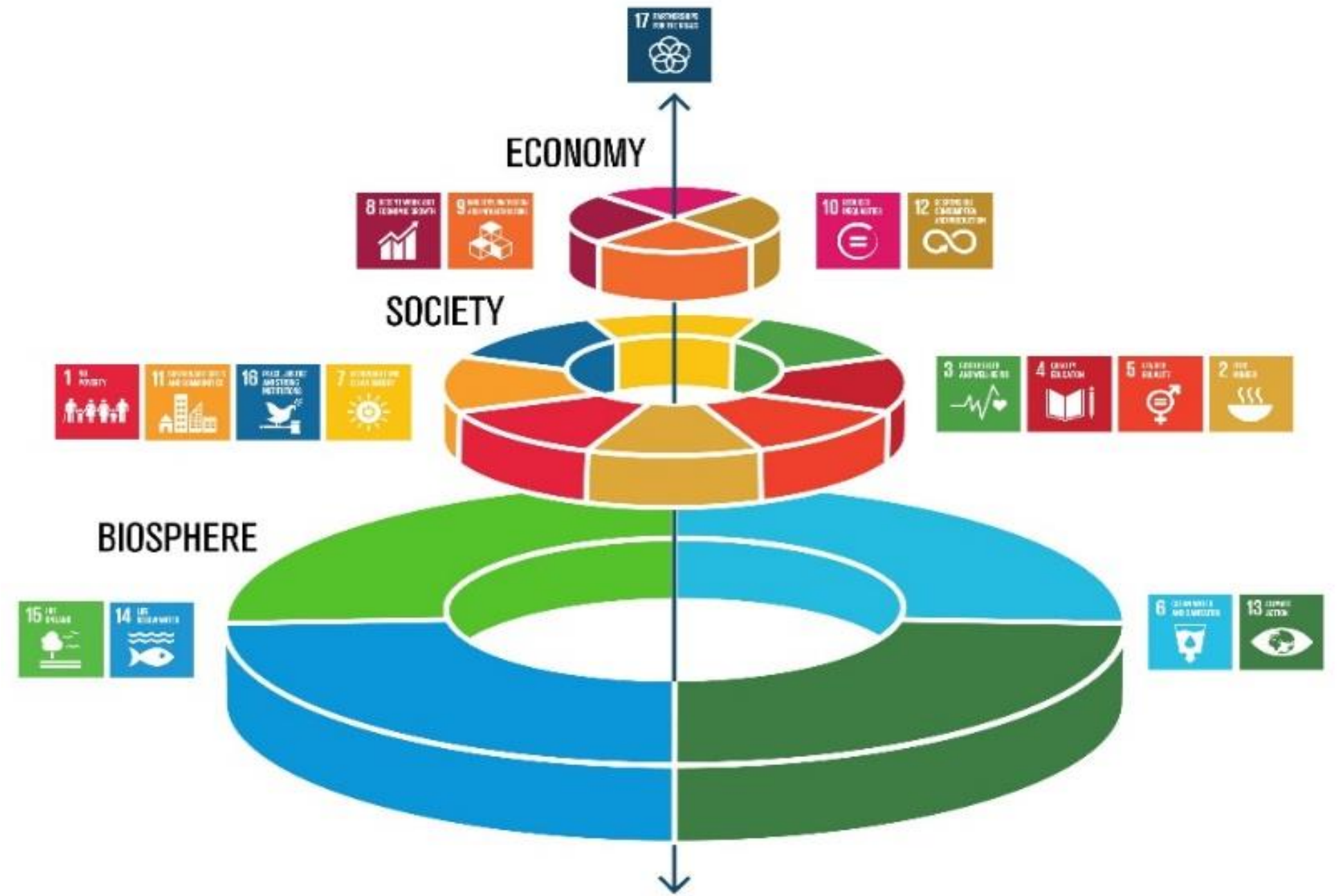
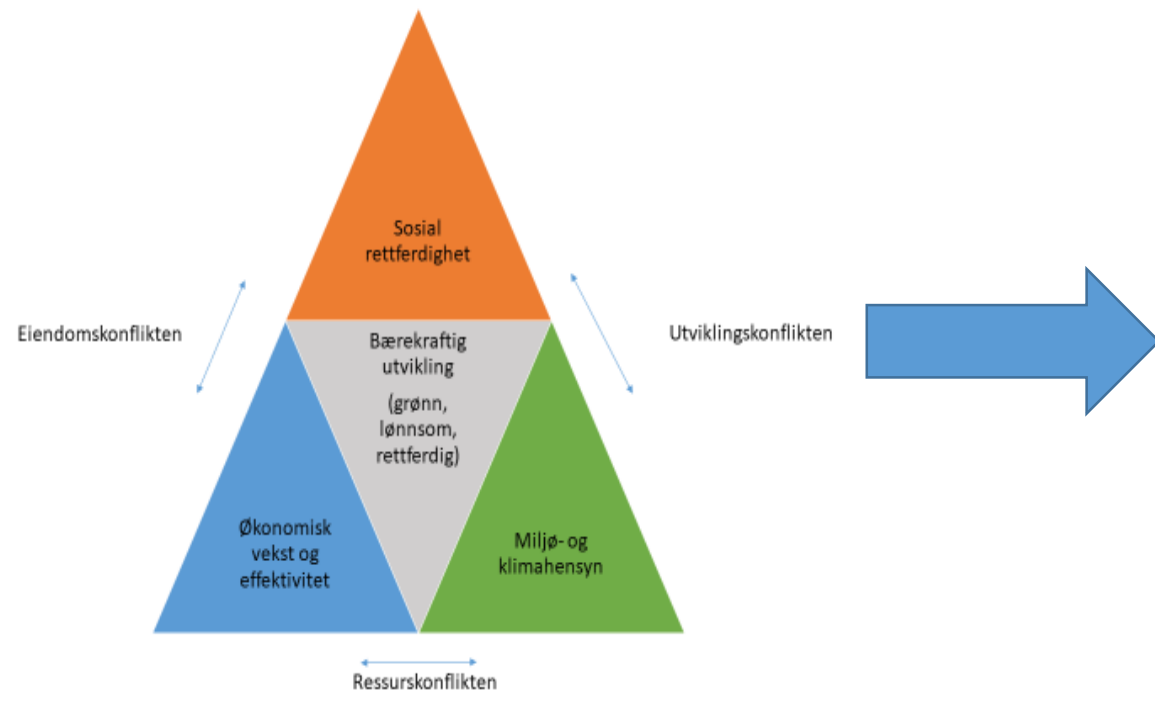
Klimaforliket

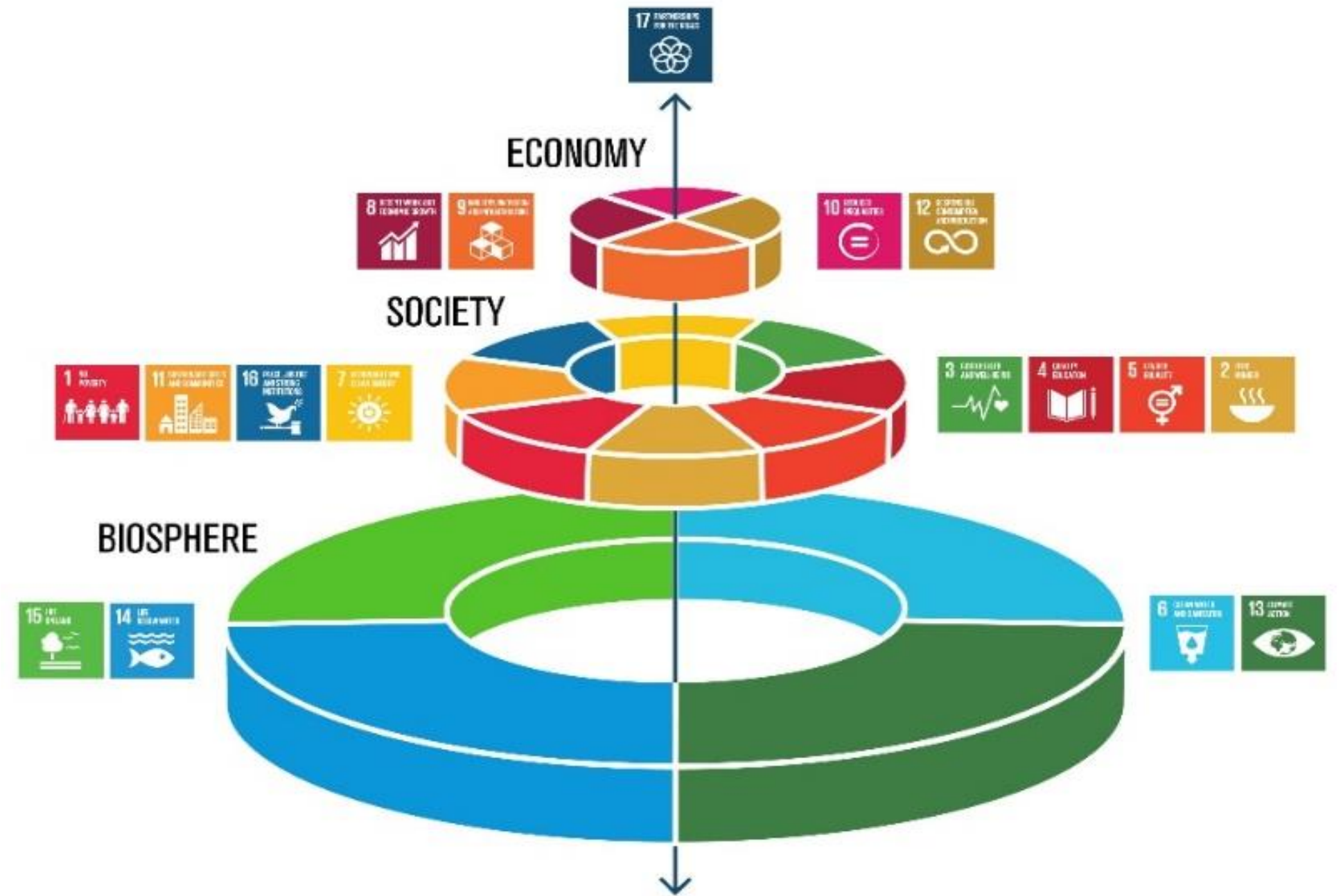
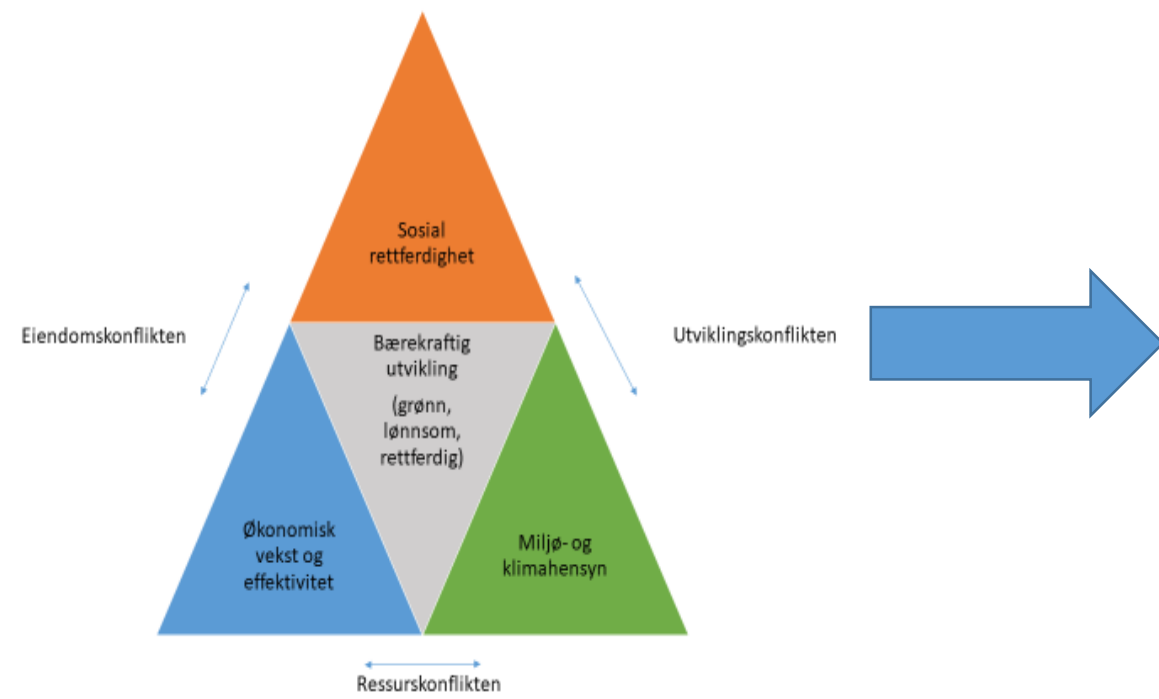
Artikkel | Sist oppdatert: 28.11.2014

Norske politikere har gjennom klimaforliket i Stortinget vedtatt mål for klimapolitikken og tiltak for hvordan vi skal nå målene.

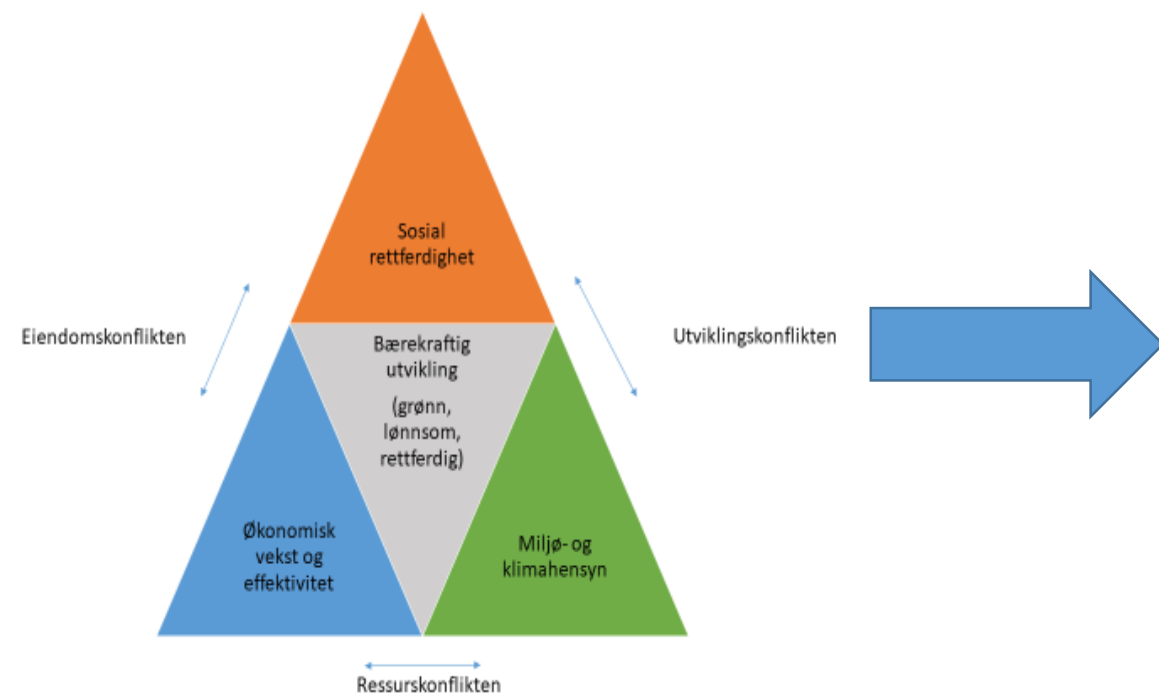
Norges klimapolitikk er basert på forlik inngått i Stortinget i 2008 og 2012 mellom alle de politiske partiene med unntak av Fremskrittspartiet. Forlikene er et resultat av at det er bred politisk enighet om at Norge skal ta et ansvar for reduksjon i klimagassutslipp gjennom en aktiv nasjonal politikk. Avtalen inneholder mål for utslippsreduksjoner i 2020, herunder ambisjoner for nasjonale utslippsreduksjoner og et langsiktig mål om å omstille Norge til et lavutslippssamfunn.

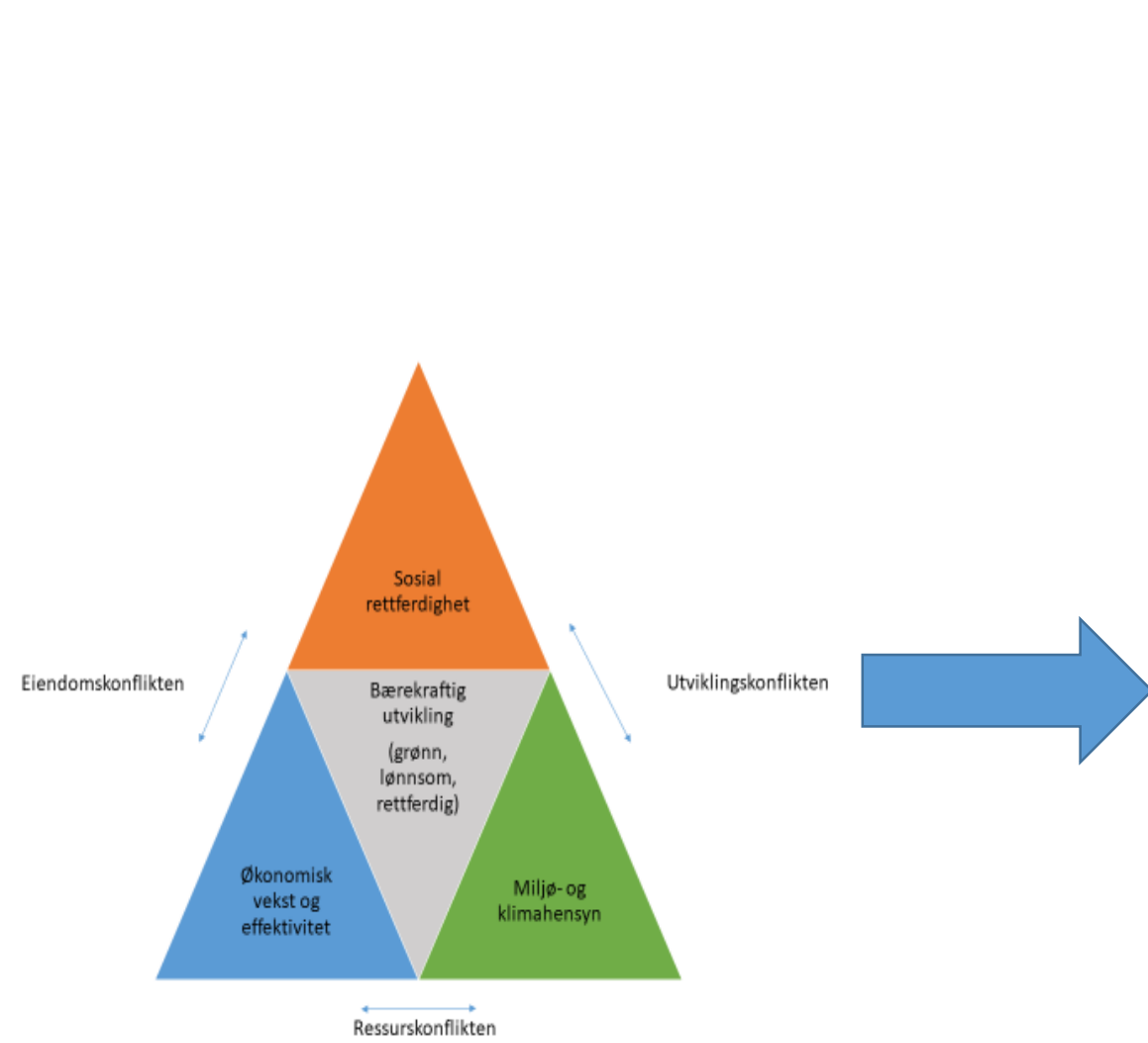

NULLVEKSTMÅL FOR KLIMAUTSLIPP

NULLVEKSTMÅL FOR KLIMAUTSLIPP

→ Holder ikke! Trengs nye mål om kraftig reduksjon (Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger)

NULLVEKSTMÅL FOR KLIMAUTSLIPP

→ Holder ikke! Trengs nye mål om kraftig reduksjon (Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger)

NULLVEKSTMÅL FOR INNGREP I NATUR

NULLVEKSTMÅL FOR AREALFORBRUK

Takk for oppmerksomheten!

groha@oslomet.no